

De boktorren van het Limbrichterbos

R.P.G. Geraeds, Heinsbergerweg 54a, 6061 AK Posterholt, e-mail: rob.geraeds@kpnplanet.nl

Tussen Sittard, Limbricht, Born en Nieuwstadt ligt het Limbrichterbos. Het is een gevarieerd, oud loofbos dat wordt omgeven door akkers en graslanden. Hoewel slechts zeer weinig waarnemingen van boktorren uit het gebied bekend zijn, is wel de enige Nederlandse waarneming van de Loofreuzenboktor (*Aegosoma scabricorne*) uit deze omgeving afkomstig. TEUNISSEN (2009) meldt dat in 1976 bij Limbricht in een vermolmd eikenstobbe een aantal grote larven zijn gevonden. De larven zijn met een grote hoeveelheid houtmool in een zak mee naar huis genomen en in een schuurtje bewaard. Nadat de zak veel later weer werd bekeken werden er twee Loofreuzenboktorren in gevonden. De exacte vindplaats is niet bekend, maar de beschrijving van een bos bij Limbricht (schriftelijke mededeling Dré Teunissen) doet vermoeden dat de dieren uit het Limbrichterbos afkomstig waren. Hoewel de kans zeer klein was dat de soort nog zou worden aangetroffen zijn de boktorren van het Limbrichterbos vanaf 2011 in beeld gebracht.

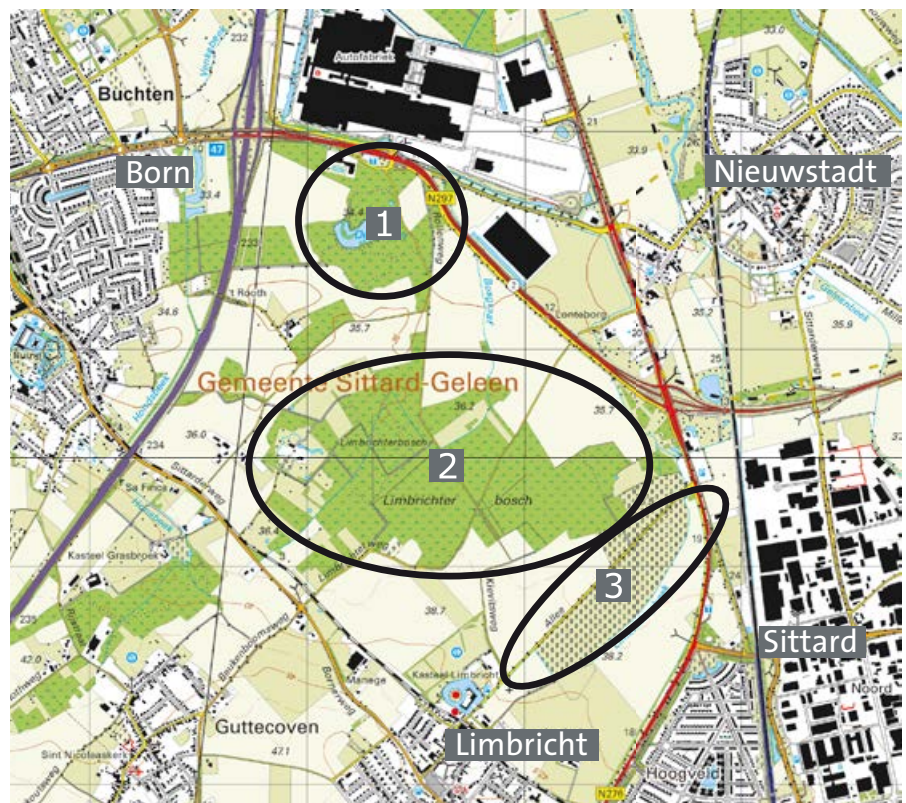
HET ONDERZOEKSGBIED

Onder het Limbrichterbos wordt hier naast het eigenlijke Limbrichterbos ook het bos van De Rollen en de zuidoostelijk aan het Limbrichterbos grenzende populierenaanplant beschouwd [figuur 1]. In het gehele onderzoeksgebied is relatief veel staand en liggend dood hout aanwezig waardoor er voor veel soorten boktorren gunstige leefomstandigheden aanwezig zijn. De bossen zijn voor een groot deel in eigendom van Natuurmonumenten, gemeente Sittard-Geleen en enkele particulieren.

Het circa 90 ha grote Limbrichterbos bestaat voornamelijk uit oud loofbos. Het grootste deel van de boomlaag wordt gedomineerd door Zomereik (*Quercus robur*) [figuur 2]. Plaatselijk domineren ook Beuk (*Fagus sylvatica*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Es (*Fraxinus excelsior*) en Ruwe berk (*Betula pendula*). Op vochtigere locaties heeft het bos meer het karakter van een broekbos met berken (*Betula spec.*) en elzen (*Alnus spec.*). De ondergroei wordt plaatselijk gedomineerd door braam (*Rubus spec.*) en Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*). Enkele algemene soorten in de struiklaag zijn Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Sporkehout (*Rhamnus frangula*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) en Gewone vlier (*Sambucus nigra*). In het westelijke deel van het Limbrichterbos ligt een kleine, circa 1,4 ha grote enclave met oude Fijnsparren (*Picea abies*). Delen van het bos zijn doorplant met populieren (*Populus spec.*) en plaatselijk domineren de uitheemse boomsoorten Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en Robinia (*Robinia pseudo-acacia*).

Zuidoostelijk van het Limbrichterbos liggen enkele populierenplantages met een gezamenlijke oppervlakte van ruim 25 ha. De ondergroei bestaat uit grassen en brandnetelruigtes. Omdat enkele soorten boktorren een voorkeur hebben voor populieren zijn deze plantages ook bij de inventarisaties betrokken.

Noordelijk van het Limbrichterbos ligt De Rollen. Dit is een circa 20 ha groot bos rond een visvijver. Ook hier wordt het bos gedomineerd door Zomereik en Ruwe berk, maar er zijn ook delen waar Beuken of niet-inheemse boomsoorten (Amerikaanse eik, Ame-

FIGUUR 1

Ligging van het onderzoeksgebied. 1: De Rollen, 2: Limbrichterbos, 3: Populierenaanplant (Bron: NatuurBank Limburg).

FIGUUR 2

Het Limbrichterbos wordt gedomineerd door Zomereik (*Quercus robur*) en er is relatief veel liggend en staand dood hout aanwezig. Vindplaats van de Lederboktor (*Prionus coriarius*), Geelzwarte ribbelboktor (*Rhagium mordax*), Grote zwarte smalboktor (*Leptura aethiops*), Veranderlijke boktor (*Phymatodes testaceus*) en Nevelvlekboktor (*Leiopus nebulosus*) (foto: R. Geraeds).

rikaanse vogelkers, Robinia) aspectbepalend zijn. De ondergroei wordt gedomineerd door braam, Hazelaar en Adelaarsvaren. Rond de vijver is veel struweel van wilgen (*Salix spec.*), Zwarte els (*Alnus glutinosa*) en Ratelpopulier (*Populus tremula*) tot ontwikkeling gekomen [figuur 3].

INVENTARISATIE

Vanaf 2011 is gestart met het registreren van waarnemingen van boktorren tijdens wandelingen in het gebied. Dit betreft alleen zichtwaarnemingen van voornamelijk bloembezoekende soorten. Vanaf 2014 is meer gericht naar boktorren gezocht waarbij ook het met een net slepen door vegetatie en het afkloppen van takken is toegepast. Ook is achter schors van dood hout gezocht. Hierbij zijn voornamelijk larven van boktorren en van Zwartkopvuurkevers (*Pyrochroa coccinea*) gevonden. Omdat deze methode een sterk versturende werking heeft, en de larven van boktorren

ve soorten zoals Lederboktor (*Prionus coriarius*) en Muskusboktor (*Aromia moschata*) te kunnen waarnemen.

RESULTATEN

Algemeen

In totaal zijn 721 waarnemingen van in totaal 1.567 boktorren geregistreerd. Er zijn 35 soorten waargenomen, verdeeld over vier subfamilies [tabel 1]. Het overgrote deel van zowel het aantal waarnemingen (77%) als het aantal waargenomen dieren (87%) betreft soorten uit de subfamilie Lepturinae. Dit zijn veelal bloembezoekende soorten die overdag actief zijn en hierdoor gemakkelijk gericht geïnventariseerd kunnen worden door bloeiende struiken en kruiden af te zoeken. Braam, meidoorn (*Crataegus spec.*), Duizendblad (*Achillea millefolium*) en schermbloemen als Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), Dolle kervel (*Chaerophyllum temulum*) en Gewone berenklaauw (*Heracleum sphondylium*) worden door veel soorten bezocht. De meeste waarnemingen (116) betreffen de Geringelde smalboktor (*Rutpela maculata*); van de Gewone bloesemboktor (*Grammoptera ruficornis*) zijn de meeste individuen gevonden (337).

FIGUUR 3

Gevarieerde bosrand met struweel van braam (*Rubus spec.*), Ratelpopulier (*Populus tremula*), Ruwe berk (*Betula pendula*) en met Grote brandnetel (*Urtica dioica*). Vindplaats van de meeste soorten Lepturinae, Loof-kortschildboktor (*Molorchus umbellatarum*), Kleine wespenboktor (*Clytus arietis*), Groene kruidenboktor (*Phytoecia cylindrica*), Kleine populierenboktor (*Saperda populnea*) en Distelboktor (*Agapanthia villosoviridescens*) (foto: R. Geraeds).

Wetenschappelijke naam	Synoniem	Nederlandse naam	Status in Nederland vanaf 1980 (Teunissen, 2009)	Indicatie talrijkheid in het Limbrichterbos	Voorkeur waardbomen	Aantal jaren met waarnemingen	Aantal waarnemingen	Aantal individuen
PRIONINAE								
<i>Prionus coriarius</i>		Lederboktor	Minder algemeen	Weinig aangetroffen	L,n	4	6	6
LEPTURINAE								
<i>Rhagium bifasciatum</i>		Bonte ribbelbok	Algemeen	Incidenteel aangetroffen	I,N	2	2	2
<i>Rhagium mordax</i>		Geelzwarte ribbelbok	Minder algemeen	Algemeen aangetroffen	L	6	18	19
<i>Stenocorus meridianus</i>		Slanke schouderboktor	Vrij zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	3	5	5
<i>Grammoptera ruficornis</i>		Gewone bloesemboktor	Zeer algemeen	Zeer algemeen aangetroffen	L	6	85	337
<i>Grammoptera abdominalis</i>		Grijze bloesemboktor	Zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	1	2	2
<i>Alosterna tabacicolor</i>		Geelpoot-smalboktor	Vrij zeldzaam	Algemeen aangetroffen	L	6	48	123
<i>Pseudovadonia livida</i>	<i>Anoplodera</i>	Ingekepte smalboktor	Vrij algemeen	Algemeen aangetroffen	K	6	42	120
<i>Paracorymbia fulva</i>	<i>Corymbia</i>	Zwarttip-smalboktor	Vrij algemeen	Algemeen aangetroffen	L	6	17	19
<i>Stictoleptura rubra</i>	<i>Corymbia</i>	Gewone smalboktor	Zeer algemeen	Incidenteel aangetroffen	N	3	4	4
<i>Pachytodes cerambyciformis</i>		Korte smalboktor	Vrij algemeen	Algemeen aangetroffen	L,N	6	42	55
<i>Leptura quadrifasciata</i>		Gevlekte smalboktor	Algemeen	Algemeen aangetroffen	L,n	6	17	17
<i>Leptura aethiops</i>		Grote zwarte smalboktor	Minder algemeen	Weinig aangetroffen	L	3	9	10
<i>Rutpela maculata</i>	<i>Leptura</i>	Geringelde smalboktor	Algemeen	Zeer algemeen aangetroffen	L,n	6	116	301
<i>Stenurella melanura</i>	<i>Leptura</i>	Tweekleurige smalboktor	Algemeen	Zeer algemeen aangetroffen	L,N	6	99	250
<i>Stenurella nigra</i>	<i>Leptura</i>	Kleine zwarte smalboktor	Minder algemeen	Algemeen aangetroffen	L	6	49	100
CERAMBYCINAE								
<i>Glaphyra umbellatarum</i>	<i>Molorchus</i>	Loof-kortschildboktor	Uiterst zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	3	9	15
<i>Stenopterus rufus</i>		Getailleerde boktor	Vrij algemeen	Algemeen aangetroffen	L	6	19	27
<i>Aromia moschata</i>		Muskusboktor	Algemeen	Weinig aangetroffen	L	6	9	10
<i>Phymatodes testaceus</i>		Veranderlijke boktor	Vrij algemeen	Weinig aangetroffen	L	4	6	6
<i>Xylotrechus rusticus</i>	<i>Rusticoclytus</i>	-	Niet in Nederland	Incidenteel aangetroffen	L	1	1	1
<i>Xylotrechus antilope</i>		Eikenwespenboktor	Uiterst zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	2	2	2
<i>Plagionotus arcuatus</i>		Grote wespenboktor	Minder algemeen	Weinig aangetroffen	L	4	7	9
<i>Clytus arietis</i>		Kleine wespenboktor	Zeer algemeen	Algemeen aangetroffen	L	6	35	39
<i>Anaglyptus mysticus</i>		Mierenboktor	Vrij zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	1	1	1
LAMIINAE								
<i>Mesosa nebulosa</i>		Grijze schorsboktor	Vrij zeldzaam	Incidenteel aangetroffen		1	2	2
<i>Pogonocherus hispidus</i>		Gewone borstelboktor	Algemeen	Incidenteel aangetroffen	L	1	1	1
<i>Leiopus nebulosus</i>		Nevelvlekboktor	Algemeen	Incidenteel aangetroffen	L,n	3	9	11
<i>Exocentrus adspersus</i>		Eiken-ruigsprietboktor	Uiterst zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	2	5	6
<i>Agapanthia villosoviridescens</i>		Gewone distelboktor	Algemeen	Algemeen aangetroffen	K	6	28	36
<i>Saperda populnea</i>		Kleine populierenboktor	Minder algemeen	Weinig aangetroffen	L	5	7	8
<i>Saperda scalaris</i>		Ladderboktor	Minder algemeen	Incidenteel aangetroffen	L	2	2	2
<i>Oberea linearis</i>		Hazelaarboktor	Uiterst zeldzaam	Incidenteel aangetroffen	L	3	5	6
<i>Phytoecia cylindrica</i>		Groene kruidenboktor	Vrij algemeen	Weinig aangetroffen	K	5	10	12
<i>Tetrops praeustus</i>		Gewone dwergboktor	Algemeen	Incidenteel aangetroffen	L	1	2	3
Totaal							721	1567

TABEL 1

Waargenomen soorten boktorren, hun status in Nederland en de indicatie voor de talrijkheid in het Limbrichterbos. L: loofhout; N: naaldhout; K; kruiden.

Hoofdletters geven de voorkeur aan. Een kleine letter geeft aan dat de soort ook in mindere mate van andere waardbomen gebruikt maakt. Incidenteel aangetroffen: soorten met minder dan tien waarnemingen en die in maximaal drie jaar zijn waargenomen. Weinig aangetroffen: soorten met minder dan tien waarnemingen die in minimaal vier jaar zijn waargenomen. Algemeen aangetroffen: soorten met tien tot 50 waarnemingen die jaarlijks zijn gevonden. Zeer algemeen aangetroffen: soorten met meer dan 50 waarnemingen die jaarlijks in het Limbrichterbos zijn gevonden.

De kleine, niet bloembezoekende soorten Nevelvlekboktor (*Leiopus nebulosus*), Eikenruigsprietboktor (*Exocentrus adspersus*) en Gewone borstelboktor (*Pogonocherus hispidus*) zijn vrijwel uitsluitend gevonden met behulp van het afkloppen van dode takken. De Groene kruidenboktor (*Phytoecia cylindrica*) is voornamelijk gevangen door met een insectennet door ruige kruidenvegetaties te slepen. Beide methodes zijn slechts beperkt toegepast.

Daarom lijken deze soorten veel zeldzamer dan ze daadwerkelijk zijn.

Dit laatste geldt waarschijnlijk ook voor de grootste boktor uit het gebied, de Lederboktor [figuur 4]. Deze soort is voornamelijk in de zomer gedurende de schemering actief. Overdag houden de dieren zich schuil achter stukken los zittende schors zodat ze bij de reguliere inventarisaties gemakkelijk worden gemist. De meeste waarne-

FIGUUR 4

De Lederboktor (*Prionus coriarius*) is een zomer-soort die voornamelijk in de schemering actief is (foto: R. Geraeds).

is bekend dat ze elkaar flink kunnen verwonden door bijvoorbeeld ledematen en antennes af te bijten. Bij één van de twee gevonden mannetjes ontbraken de schenen van drie poten wat mogelijk het gevolg is van zo'n gevecht.

Soorten van naaldhout

Opvallend zijn de waarnemingen van twee algemene soorten, de Bonte ribbelboktor (*Rhagium bifasciatum*) en de Gewone smalboktor (*Stictoleptura rubra*). Beide soorten hebben als larve een sterke voorkeur voor naaldhout, dat slechts zeer beperkt in het gebied aanwezig is. De Bonte ribbelboktor leeft voornamelijk van dennen (*Pinus spec.*) en sparren (*Picea spec.*), maar kan ook van enkele soorten loofhout gebruik maken

mingen hebben betrekking op predatieresten die op de Rollenweg zijn gevonden. Slechts twee maal kon een levend dier worden gevonden tijdens bezoeken in de schemering. De larven van de Lederboktor leven aan de voet van, en in wortels van stammen en stronken van vooral eiken en beuken. Er wordt voornamelijk hout uitgekozen dat door bruinrotschimmels is aangetast. Aanvankelijk leven ze onder de schors, later vreten ze zich dieper het hout in, in de richting van de wortels. De verpopping vindt buiten het hout, in de bodem plaats. Hiervoor bouwen ze een cocon van aarde en houtvezels. De ontwikkelingsduur is minimaal drie jaar (KLAUSNITZER *et al.*, 2016). Net als bij Vliegende herten (*Lucanus cervus*) het geval is houden mannetjes onderlinge gevechten als ze elkaar ontmoeten. Hierbij

(KLAUSNITZER *et al.*, 2016). De soort is slechts twee keer in het Limbrichterbos aangetroffen. De Gewone smalboktor is als larve vrijwel uitsluitend van naaldhout afhankelijk, met name van dennen en sparren (KLAUSNITZER *et al.*, 2016). De waarnemingen zijn vrijwel allemaal afkomstig uit de omgeving van de kleine sparrenenclave in het Limbrichterbos. Eén van de vier waarnemingen van de Gewone smalboktor is afkomstig uit een berm aan de zuidkant van het Limbrichterbos, waar in 2015 een volwassen mannetje op Duizendblad is gevonden. Deze locatie ligt in vogelvlucht op bijna 600 m afstand van de potentiële waardenbomen.

Zeldzame soorten

De meest zeldzame soorten die zijn aangetroffen zijn de Eikenwespenboktor (*Xylotrechus antilope*), *Xylotrechus* (synoniem *Rusticoclytus*) *rusticus*, de Loof-kortschildboktor (*Glaphyra umbellatarum*) en de Hazelaar-boktor (*Oberea linearis*).

De Eikenwespenboktor [figuur 5] is twee keer tijdens het onderzoek in het Limbrichterbos waargenomen. In 2011 is in het zuidwesten van het gebied een mannetje gevonden op een Zomereik langs de Limbrichterweg. In 2014 is centraal in het Limbrichterbos langs de Rollenweg een vrouwtje gevonden, eveneens op Zomereik. Ondanks het feit dat deze locaties na

FIGUUR 5

De Eikenwespenboktor (*Xylotrechus antilope*) is een zeer zeldzame soort die twee keer in het Limbrichterbos is waargenomen, in 2011 en 2014 (foto: R. Geraeds).

FIGUUR 6

Xylotrechus (synoniem *Rusticoclytus*) *rusticus* is in 2006 voor het eerst in Nederland waargenomen en is in 2016 eenmalig bij een van de populierenplantages ten zuidoosten van het Limbrichterbos gevonden (foto: R. Geraeds).

de vondsten regelmatig zijn bezocht is de soort er niet meer terug gevonden. Mogelijk is een kleine populatie in het Limbrichterbos aanwezig. De Eikenwespenboktor is in 1978 voor het eerst in Nederland waargenomen in het Gelderse Elburg. Vervolgens werd ze in 2002 gevonden in het Buurserzand bij Haaksbergen en in 2007 in het Weerterbos bij Nederweert (TEUNISSEN, 2009). Naast de vondsten in het Limbrichterbos zijn in 2013 enkele dieren bij Venray waargenomen en is de soort in 2016 op De Hamert en bij Afferden gevonden. Daarnaast is de soort buiten Limburg in 2014 en 2016 op twee plaatsen in Noord-Brabant aangetroffen (bron: waarneming.nl, geraadpleegd 08-04-17). De larven van de Eikenwespenboktor ontwikkelen zich voornamelijk onder schors en in het dode hout van stammen en takken van verschillende soorten eiken (*Quercus* spec.). In Italië is de soort ook bekend van Tamme kastanje (*Castanea sativa*). De ontwikkelingsduur is twee jaar (KLAUSNITZER *et al.*, 2016).

Xylotrechus rusticus [figuur 6] is een relatieve nieuwkomer die nog geen Nederlandse naam heeft. De soort is voor het eerst in Nederland waargenomen door Ben Hamers op 7 juni 2006 op de Brunsummerheide (schriftelijke mededeling Dré Theunissen). In 2016 is eenmalig één dier gevonden in de populierenaanplant in het onderzoeksgebied. De soort ontwikkelt zich gedurende twee jaar in afstervende en omgevallen bomen. De voorkeur gaat hierbij uit naar sterk zonbeschenen locaties. In Midden-Europa worden hoofdzakelijk Ratelpopulier (*Populus tremula*) en andere populieren gebruikt. Andere mogelijk broedbomen zijn Schietwilg (*Salix alba*), esdoorn (*Acer* spec.), berk, Beuk, Walnoot (*Juglans regia*), eik, Wilde lijsterbes, linde (*Tilia* spec.), iep (*Ulmus* spec.) en Tamme kastanje (KLAUSNITZER *et al.*, 2016). Omdat de soort slechts eenmalig is gesignaleerd, is de status ervan onduidelijk. Er zijn grote aantallen populieren aanwezig met daaronder diverse minder vitale en dode bomen. In potentie lijkt het daarom een geschikt gebied om een populatie

te huisvesten.

Van de Loof-kortschildboktor zijn vanaf 2014 jaarlijks enkele dieren rond de visvijver van De Rollen gevonden. Vrijwel alle dieren zijn aangetroffen op bloeiende Dolle kervel langs het pad rond de vijver. De larven ontwikkelen zich gedurende twee jaar onder de schors van twijgen, takken en dunne stammen van diverse soorten loofhout waaronder appel (*Malus* spec.), populieren, rozen (*Rosa* spec.) en bramen (KLAUSNITZER *et al.*, 2016). De Loof-kortschildboktor staat in Nederland te boek als uiterst zeldzaam. Tot 2009 waren slechts tien Nederlandse waarnemingen bekend. In 2007 werden dieren bij Cottessen en op twee plaatsen op de Sint-Pietersberg waargenomen, zodat de indruk ontstond dat de soort minder zeldzaam is dan

FIGUUR 7

Van de Hazelaarboktor (*Oberea linearis*) is een kleine populatie aanwezig bij De Rollen (foto: R. Geraeds).

gedacht (TEUNISSEN, 2009). Het is immers een kleine, smalle boktor die gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. Deze aanname wordt na 2008 verder bevestigd, zo is de soort in Limburg inmiddels ook bekend van de Meinweg en landgoed Hoosden (LENDERS *et al.*, 2016). De Hazelaarboktor is een kleine zwarte boktor met opvallende oranje poten [figuur 7]. Zoals de naam doet vermoeden ontwikkelen de larven zich vrijwel uitsluitend in Hazelaar. Haagbeuk, els, Walnoot en iep zijn echter ook als broedboom aangetoond. De eitjes worden onder de bast in eenjarige topscheuten met een maximale diameter van 1 cm afgezet. Vervolgens ringt het vrouwtje de twijg enkele centimeters boven de plek waar het eitje is afgezet, waardoor het bovenste deel van de scheut verwelkt. Nadat het eitje is uitgekomen vreet de larve zich in de twijg omhoog, tot aan de geringde plek. Daarna keert ze om en vreet zich een weg omlaag. De verpopping vindt na twee jaar plaats in de vraatgang (KLAUSNITZER *et al.*, 2016). De Hazelaarboktor is altijd zeldzaam geweest in Nederland, de verspreiding is beperkt tot het zuidoosten van het land. Uit de periode van 1980 tot 2009 zijn slechts twee waarnemingen bekend (TEUNISSEN, 2009). Met de toenemende aandacht voor boktorren wordt de soort na 2009 echter op meer plaatsen gevonden in de provincies Limburg, Gelderland en Overijssel (bron: waarneming.nl, geraadpleegd 08-04-17). In het Limbrichterbos is de soort vanaf 2014 jaarlijks op Hazelaar op één locatie bij De Rollen waargenomen. Hiermee is duidelijk dat er een populatie aanwezig is. De aangetroffen aantallen zijn echter laag, maximaal twee dieren per keer.

CONCLUSIE

Ondanks dat de Loofreuzenboktor niet meer in het Limbrichterbos is teruggevonden blijkt de boktorrenfauna van het gebied verrassend gevarieerd. In Nederland worden 87 soorten als inheems beschouwd en hiervan zijn 77 soorten ook in Limburg waargenomen (TEUNISSEN, 2009). Hiervan is ongeveer de helft van het aantal soorten gedurende de onderzoeksperiode in het gebied gevonden. Hierbij dient men ook in beschouwing te nemen dat diverse soorten boktorren hoofdzakelijk of uitsluitend van naaldbomen afhankelijk zijn en dat deze nagenoeg afwezig zijn in het onderzochte gebied. Daarnaast is een aantal van de inheemse soorten inmiddels uitgestorven. Al met al is het grootste deel van de soorten die van loofhout gebruik maken, en waarvan populaties in (Zuid-)Limburg aanwezig zijn, aangetroffen. Dit geeft de rijke variatie aan (dood) hout in het Limbrichterbos weer, waarvan veel soorten houtkevers, waar- onder boktorren, profiteren.

DANKWOORD

Dré Teunissen wordt hartelijk bedankt voor zijn aanvullende informatie over de historische waarneming van de Loofreuzenboktor en de eerste Nederlandse vondst van Xylotrechus rusticus. Martine Lemmens wordt bedankt voor het maken van figuur 1.

Summary

LONGHORN BEETLES OF THE LIMBRICHTERBOS FOREST

The Limbrichterbos forest is situated between the town of Sittard and the villages of Limbricht, Born and Nieuwstadt in the Dutch province of Limburg. Little is known about the longhorn beetle fauna of this forest, but the only sighting of *Aegosoma scabricorne* in the Netherlands (in 1976) occurred in this area. In view of this, longhorn beetles were surveyed in the Limbrichterbos during the years 2011-2016. The woodlands surveyed cover an area of approximately 135 hectares, mainly consisting of deciduous forest. The most common tree species is the Common oak (*Quercus robur*), while a few other characteristic tree species are Beech (*Fagus sylvatica*), Hornbeam (*Carpinus betulus*) and Ash (*Fraxinus excelsior*). Most common species in the undergrowth are Blackberry (*Rubus spec.*), European rowan (*Sorbus aucuparia*), Hazel (*Corylus avellana*), Glossy buckthorn (*Rhamnus frangula*), Norway maple (*Acer pseudoplatanus*), Elder (*Sambucus nigra*) and Bracken (*Pteridium aquilinum*). About

25 hectares are covered by a plantation of poplars (*Populus spec.*).

During 52 field trips in the period 2011-2016, 721 observations of a total of 1567 longhorn beetles were made. Thirty-five species were found, belonging to four subfamilies. The most frequently observed species was *Rutpela maculata*, while the largest number of observed individuals were of *Grammoptera ruficornis*. The rarest species that were found were *Xylotrechus antilope*, *Xylotrechus* (synonym *Rusticoclytus*) *rusticus*, *Glaphyra umbellatarum* and *Oberea linearis*. *Xylotrechus antilope* was found twice in the Limbrichterbos, in 2011 and 2014. After its first observation in 1978, this species had only been found a few times in the Netherlands. Of *Xylotrechus rusticus*, a species found for the first time in the Netherlands in 2006, only one specimen was found in one of the poplar plantations. *Glaphyra umbellatarum* is considered to be very rare in the Netherlands; only two observations are known from the period 1980-2008. Since 2008, *Glaphyra umbellatarum* has been found in several areas, and it is likely that the species is not as rare as was thought, having been found in the Limbrichterbos each year since 2014.

Oberea linearis has always been rare in the Netherlands. Just like *Glaphyra umbellatarum*, this species has also been found each year since 2014. All sightings of this species were on Hazel at one site in the Limbrichterbos.

Despite the fact that *Aegosoma scabricorne* is no longer found in the Limbrichterbos, the longhorn beetle fauna of this forest turns out to be surprisingly varied: about half of the total number of species that are considered native to the province of Limburg were found in the area.

Literatuur

- KLAUSNITZER, B., U. KLAUSNITZER, E. WACHMANN & Z. HROMÁDKO, 2016. Die Bockkäfer Mitteleuropas. Band 2. VerlagsKG Wolf, Magdeburg.
- LENDERS, A.J.W., R.P.G. GERAEDS, E. VAN ASSELDONK & J.T. HERMANS, 2016. Insecten en biodiversiteit. Een aanvulling op de presentielijsten van een drietal soortgroepen in Nationaal Park De Meinweg. Natuurhistorisch Maandblad 105 (8):149-153.
- TEUNISSEN, A.P.J.A. 2009. Verspreidingsatlas Nederlandse boktorren (Cerambycidae). European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.